

Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης «Ήπειρος»

Τόνια Λέντζου

Τα καταϊγιστικά δυστοπικά ενεργειακά πλάνα για πολλές περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, και όχι μόνο, έχουν ξεκινήσει εδώ και καιρό. Η Ήπειρος δεν ξεφεύγει από αυτά.

Ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γιώργος Σταθάκης, λοιπόν, υπό τον μανδύα της ανάπτυξης μετά τη Χαλκιδική, τη Μεσοχώρα, το Μεσολόγγι βάζει στο μάτι την Ήπειρο. Αυτή τη φορά, προς αναζήτηση υδρογονανθράκων, πετρελαίου και αερίου που καθιστούν τη γη από την οποία εξορύσσονται ακατάλληλη για οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα ή χρήση. Ο οίστρος καταστροφής δεν έχει σταματημό και η λεηλασία βαφτίζεται ανάπτυξη. Στο όνομα του «εθνικού σκοπού» ή του δημόσιου συμφέροντος, κράτος και μεγαλοεταιρείες συμβάλλουν στην κοινωνική αποσταθεροποίηση και την περιβαλλοντική καταστροφή ολόκληρων περιοχών.

Στην περίπτωση της Ηπείρου, το εξορυκτικό πλάνο αφορά τα 4.187 τετραγωνικά χιλιόμετρα, που παραχωρήθηκαν στην ισπανική μεγαλοπετρελαϊκή Repsol Oil & Gas¹ προς έρευνα και εκμετάλλευση με υπουργική απόφαση που υπογράφηκε το Σεπτέμβριο του '17 .

Το σχέδιο περιλαμβάνει γεωτρήσεις σε επτά δήμους και 11.500 εκρήξεις σε περιοχές όλης της Ηπείρου, τόσο κατά τη διάρκεια των ερευνών όσο και των εξορύξεων του πετρελαίου. Η υπό παραχώρηση περιοχή περιλαμβάνει τον Δήμο Ζαγορίου, τον Δήμο Ζίτσας και Πωγωνίου καθώς και μεγάλο τμήμα της Ν.Ε. Θεσπρωτίας, συμπεριλαμβανομένου και του ποταμού Καλαμά μετά το δέλτα αυτού στη Σαγιάδα. Η πρώτη φάση των ερευνών περιλαμβάνει τη γεωφυσική σεισμική έρευνα στην περιοχή της Ζίτσας και στους Δήμους Σουλίου, Φιλιατών και Ηγουμενίτσας.

Έπειτα, ακολουθούν έρευνες σε Δωδώνη, Πωγώνι και Ζαγόρι, με

στόχο έως το τέλος του επόμενου έτους να έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολο των 4.187 τετραγωνικών χιλιομέτρων που θα ερευνηθούν, ενώ το 2021 έχει προγραμματιστεί να ξεκινήσει η πρώτη εξόρυξη. Να πούμε πως το fracking δεν έχει φύγει από το τραπέζι, αφού δεν απαγορεύεται από το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο.

Η προοπτική της έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων σε περιοχές κοντά στα Γιάννενα, έχει ξεσηκώσει έντονες διαμαρτυρίες στους κατοίκους, των περιοχών που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αλλά και του λεκανοπεδίου ολοκλήρου. Αυθόρμητα και άμεσα, οι κάτοικοι των γύρω χωριών δημιούργησαν μια κίνηση πολιτών ενάντια στην έρευνα και την εξόρυξη με όνομα **«Σώστε την Ήπειρο: Όχι στη χερσαία εξόρυξη υδρογονανθράκων»**. Σε λίγο χρονικό διάστημα οι πρωτοβουλίες πλήθυναν. Μετά από εκδήλωση που διοργάνωσε η Χειρονομία- Αντιεξουσιαστική Κίνηση δημιουργήθηκε η **«Ανοιχτή Συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στις εξορύξεις»**. Ακολούθησαν πρωτοβουλίες στην Αθήνα, την Άρτα, στην Πρέβεζα, στη Θεσπρωτία, στην Ιθάκη/Κεφαλονιά. Παράλληλα, αυτό το διάστημα διοργανώνονται όλο και περισσότερες εκδηλώσεις ενημέρωσης σε διαφορετικές πόλεις.

Ενημέρωση, προφανώς, από τη μεριά της εταιρείας δεν υπήρξε ή, όπου υπήρξε, ήταν ελλιπής. Μετά από απαίτηση των κατοίκων, έγιναν κάποιες ημερίδες πληροφόρησης από μέρους του υπουργείου, στις οποίες το κοινό δεν μπορούσε να κάνει ερωτήσεις και τοποθετήσεις. Έδειξαν όμως σίγουρα με κάθε τρόπο την αντίθεσή τους προς τις έρευνες και τις εξορύξεις.

Τα τελευταία νέα σχετικά με τις έρευνες αφορούν στις εργασίες που έχουν ήδη ξεκινήσει μέσω της ιταλικής εταιρείας Geotech, η οποία έχει **αρχίσει την αποψίλωση δασικών περιοχών** ανοίγοντας μονοπάτια, κόβοντας δέντρα και βάζοντας κορδέλες και πασαλάκια οριοθετώντας τις περιοχές που θα τρυπήσουν, ενώ σε κάποια σημεία έχει ήδη **ξεκινήσει η πρώτη φάση των ερευνών, οι σεισμικές εκρήξεις**. Κάτοικοι και αλληλέγγυοι καταφέραμε σε κάποιες περιπτώσεις να εμποδίσουμε τα συνεργεία, τα οποία δεν μπόρεσαν να δείξουν τις απαραίτητες άδειες και αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν. Να σημειώσουμε πως δεν υπάρχει καμία σήμανση

κινδύνου στην περιοχή που έχουν ξεκινήσει οι εργασίες, αυξάνοντας τον κίνδυνο ενδεχόμενων ατυχημάτων.

Επιπλέον, οι παρεμβάσεις στο πεδίο μας έδειξαν τα τεράστια γεωτρύπανα που προσπαθεί να εγκαταστήσει η εταιρία για τις έρευνες, τα οποία μεταφέρονται με ελικόπτερα. Όταν με την παρουσία ομάδας παρέμβασης ένα από αυτά τα ελικόπτερα σταμάτησε τη διαδρομή του, εμφανίστηκε αμάξι με security που απειλούσε. Ακόμα αστυνομικές δυνάμεις της περιοχής ζητούσαν τα στοιχεία ατόμων που συμμετείχαν στην παρέμβαση χωρίς κανέναν απολύτως λόγο αφού όπως προείπαμε δεν υπάρχει καμία ένδειξη εργοταξίου.

Τις αστυνομικές δυνάμεις τις είδαμε βέβαια σε αρκετές παρεμβάσεις ως τώρα, στο αρχαίο θέατρο Δωδώνης σε παρέμβαση ενάντια στις χορηγίες των πετρελαϊκών στο φεστιβάλ Δωδώνης, στο Ηρώδειο στην Πανηπειρωτική γιορτή, στην εκδήλωση υπέρ των εξορύξεων στον Πολιτιστικό Χώρο Δημήτρης Χατζής «Παλαιά Σφαγεία» με ομιλητή τον Ηλ. Κονοφάγο.

Σημαντική λεπτομέρεια πως, ενώ στο Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης αναγράφονταν εκρήξεις σε απόσταση μεταξύ τους μέσου όρου 50 μέτρων (25 ελάχιστο, 100 μέγιστο), πολλά είναι τα σημεία που έγιναν τρύπες πολύ κοντά σε απόσταση 2 έως 4 μέτρων η μια με την άλλη. Ακόμα, για τη μετάδοση του κλίματος αρκεί το γεγονός πως κάτοικοι της περιοχής «τραμπουκίστηκαν» από μπράβους που είχαν έρθει για να παρακολουθούν το συνεργείο που εγκαθιστούσε τα μηχανήματα για την πρώτη φάση των ερευνών. Ταυτόχρονα, είχαμε ένα περιστατικό στο οποίο συνεργεία μπήκαν σε ιδιόκτητο χωράφι χωρίς την έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη και εδιώχθησαν από γύρω κατοίκους που τους είδαν.

Η αδιαφορία για την τήρηση των προσημάτων, έστω της νομιμότητας, δεν είναι κάτι νέο. Βλέπουμε το νομοθετικό πλαίσιο να γέρνει προς το συμφέρον των εταιρειών, θωρακίζοντάς τες και αφήνοντας περιθώρια ελιγμών απέναντι σε πιθανές αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών.

Οι επιπτώσεις τόσο των ερευνών όσο και κυρίως των εξορύξεων, μπορούμε να δούμε πως θα είναι τεράστιες και άμεσες στο γύρω περιβάλλον, με ελικόπτερα να πετούν όλο τον χρόνο, αποψίλωση τεράστιων δασικών περιοχών, εγκατάσταση μηχανών εξόρυξης, άνοιγμα δρόμων για μεταφορά τόσο πετρελαίου όσο και μηχανημάτων, απαραίτητων για την εξόρυξη. Συν τα απόβλητα της εξόρυξης και την αύξηση αέριων ρύπων, **το τοπίο από «παρθένο» βαπτίζεται στο μαύρο του πετρελαίου και της βιομηχανίας.**

Έχουμε πιθανές κατολισθήσεις και άλλα ανάλογα εδαφολογικά προβλήματα ενώ αυξάνεται ο κίνδυνος σεισμών, πράγμα που ανησυχεί έντονα τους κατοίκους των περιοχών. Είναι ένα τερατώδες πλάνο σε μια περιοχή τόσο έντονα σεισμογενή που είναι θέμα χρόνου να προκληθεί κάποιο ατύχημα ή καταστροφικός σεισμός.

Άλλο ένα κομμάτι των επιπτώσεων, που μας αφορά εξίσου, είναι η μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, με τα ρυάκια και τα ποτάμια να μεταφέρουν τα απόβλητα στον Καλαμά διατρέχοντας μεγάλες εκτάσεις καλλιεργήσιμες και μη. Η διαρροή πετρελαίου στο νερό και η απορρόφηση υπολειμμάτων υδρογονανθράκων από το έδαφος, μολύνει όχι μόνο την περιοχή των εξορύξεων αλλά και την ευρύτερη περιοχή.

Οι διαρροές, μικρές ή μεγαλύτερες, είναι πολύ συνηθισμένες σε όλες τις φάσεις παραγωγής και μεταφοράς του πετρελαίου.

Ένα απ' τα σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με τις εξορύξεις, χερσαίες ή θαλάσσιες, είναι η αυξημένη πιθανότητα ατυχήματος. Δεν πέρασε πολύς καιρός από το πρόσφατο ατύχημα στη Σαλαμίνα και το μαζούτ στον Σαρωνικό και τον Πειραιά. Θυμόμαστε την τραγωδία στον κόλπο του Μεξικού το 2010, όπου μια έκρηξη στις εγκαταστάσεις της BP, 1.600 μέτρα κάτω από το νερό, επέτρεψε τη διαρροή πετρελαίου και φυσικού αερίου προκαλώντας τον θάνατο 11 εργαζομένων.

Στην κοντινότερή μας Αλβανία, την 1η Απριλίου 2015, ένας μεγάλος ταμιευτήρας με την επωνυμία Bankers Petroleum εξερράγη

στο χωριό Marinze, 10 χιλιόμετρα από την πόλη Fier, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να διατάξει την εκκένωση της περιοχής λόγω διαρροής αερίου. Στη νότια Αλβανία, οι πληθυσμοί που ζουν κοντά στα πηγάδια, από τα οποία γινόταν η εξόρυξη, υποφέρουν από τις υγειονομικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της ρύπανσης του εδάφους, του αέρα και των υδάτων από τις εταιρείες υδρογονανθράκων.

Τα έγγραφα που λαμβάνονται από το **Βαλκανικό Δίκτυο Ερευνητικής Δημοσιογραφίας** (Balkan Investigative Reporting Network: BIRN), δείχνουν ότι σε αυτή την περιοχή υπάρχουν χιλιάδες υπολείμματα υδρογονανθράκων, λακκούβες πετρελαίου σε δεκάδες στρέμματα γεωργικής γης, μολύνοντας πάνω από 100 χιλιόμετρα ποταμιών και ρυακιών που μεταφέρουν καθημερινά τα απόβλητα της βιομηχανίας πετρελαίου προς την Αδριατική θάλασσα.

Απαντώντας στην BIRN, η πετρελαϊκή Bankers Petroleum δήλωσε ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εργασιών της παρακολουθούνται από διάφορους κρατικούς θεσμούς και πως η ποιότητα του αέρα, του εδάφους και των υδάτων στις περιοχές όπου λειτουργεί είναι εντός των επιτρεπόμενων παραμέτρων. Οι άλλες 3 εταιρείες πετρελαίου που σχετίζονταν με την υπόθεση, η Transoil Group, η TransAntlantic Albania Ltd. και η Ionian Refining & Trading Company (IRTC), δεν απάντησαν στις ερωτήσεις του BIRN.

Έχουμε, δηλαδή, μια σαφή εικόνα της απροκάλυπτης στάσης των απανταχού πετρελαϊκών, που βάφουν το μαύρο άσπρο, θεωρώντας εντός παραμέτρων τη ρύπανση που έκανε τους κατοίκους να εκκενώσουν την περιοχή. Βλέπουμε τα επιχειρήματα των εταιρειών και τις υποσχέσεις αποκατάστασης και κέρδους των τοπικών κοινωνιών από τις εξορύξεις να προσκρούουν βίαια στην πραγματικότητα.

Τέτοια παραδείγματα, όπως τα παραπάνω, **αποτελούν κομμάτια μιας γενικευμένης επίθεσης στο νερό και την ενέργεια** από τη μεριά του κράτους και των εταιρειών.

Ο κίνδυνος για τα νερά της Ηπείρου είναι ένα κομμάτι μόνο του πολυμέτρου πολέμου για το νερό, που έχει ανοίξει και εδώ και παγκοσμίως, είτε αφορά την εκμετάλλευση των αστικών και επαρχιακών υδάτων είτε τις εταιρείες εμφιάλωσης με την υπερεξάντληση και εμπορευματοποίηση του νερού. Δεν μένει ωστόσο αναπάντητος.

Τοπικές κοινωνίες έρχονται σε αντίθεση με παγκόσμιες δυνάμεις της αγοράς στην Ντακότα, στο Κουρδιστάν, στη Θεσσαλονίκη, στο Πήλιο και προτείνουν την πραγματική κοινωνική διαχείριση ενάντια στη λεηλασία, τη ζωή ενάντια στον θάνατο. Όπως είδαμε στη Χαλκιδική, η εξόρυξη προώθησε τον κοινωνικό διχασμό, έφερε έναν μικρό εμφύλιο ανάμεσα στα χωριά που εντάθηκε και με την κοινοβουλευτική φιλοδοξία του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. Στην Ήπειρο, είναι ξεκάθαρο ποιες θα ήταν οι συνέπειες των εξορύξεων τόσο στον πληθυσμό και την κοινωνική συνοχή όσο και στις δραστηριότητες τις συνδεδεμένες με τη γη.

Η ιστορία μας έχει δείξει πως την πετρελαϊκή βιομηχανία σύντομα ακολουθεί η εξαθλίωση, κι αν δεν πειθόμαστε ας κοιτάξουμε τα δέλτα του Νίγηρα. Κι αν θεωρούμε πως κάτι τέτοιο δεν θα συμβεί εδώ, ας σκεφτούμε πως μιλάμε για το κύκνειο άσμα μιας από τις χειρότερες μορφές ενέργειας, για την καθόλου αθώα Repsol, για τον Σταθάκη, που μαζί με τον Φάμελλο έχει βάλει το χέρι του στην καταστροφή όχι λίγων τόπων.

Οι λίγες θέσεις εργασίας που ευαγγελίζονται, είναι το φτηνό δέλεαρ της καταστροφής. Τα λεγόμενα της εταιρείας σχετικά με το πως θα σώσει τα χωριά της Ηπείρου από την κατάθλιψη, μαρτυρούν το χαμηλό επίπεδο των επιχειρημάτων και ακούγονται αστεία, για μια περιοχή χωρίς προηγούμενη βαριά βιομηχανία, στην οποία οι επιπτώσεις από μια τέτοια εξορυκτική δραστηριότητα θα είναι ανυπολόγιστες, και για μια περιοχή που, αν μη τι άλλο, μια χαρά επιβίωνε και πριν τα πετρέλαια.

Έχει σημασία να μην αποσυνδέουμε την έρευνα από την εξόρυξη, κάτι που προσπαθεί να κάνει η εταιρεία, θεωρώντας πως έτσι αποδυναμώνονται οι αντιτιθέμενες φωνές. Ξέρουμε πως έρευνα

χωρίς εκμετάλλευση είναι χαμένο ρίσκο για την εταιρεία και το ξέρεει και η εταιρεία αυτό. Επίσης, έχουμε δει την πρακτική του «σπασίματος» διάφορων έργων σε κομμάτια με στόχο την πιο εύκολη υλοποίησή τους. Πρόσφατο παράδειγμα, η εκτροπή του Αχελώου και η περίπτωση της Μεσοχώρας. Οι έρευνες, τα επιμέρους έργα, ποτέ δεν έρχονται μόνα, απλά προετοιμάζουν το πεδίο για τα μεγαλύτερα έργα.

Το ζήτημα της ενέργειας της Δυτικής Ελλάδας, και όχι μόνο, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο επίκεντρο της πολιτικής σκηνής.

Την ίδια στιγμή που προχωρούν τα έργα για τα πετρέλαια στην Ήπειρο, διάφορα άλλα σχέδια βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ ταυτόχρονα έχουμε τη γενική αναδιάρθρωση του νομοθετικού πλαισίου όσον αφορά στην αγορά ενέργειας. Η επανέναρξη των έργων στον «άνω ρου» του Αχελώου, η ηλεκτρική διασύνδεση Κρήτης – Πελοποννήσου με το «μικρό καλώδιο», η εγκατάσταση βιομηχανικών ΑΠΕ, το σχέδιο για τρίτη μονάδα φυσικού αερίου στη Βοιωτία, η πώληση λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών μονάδων της ΔΕΗ, ο αγωγός TAP (Trans Adriatic Pipeline), ο νέος αγωγός φυσικού αερίου Μ. Ανατολής – Κύπρου – Κρήτης – ηπειρωτικής Ελλάδας – Ευρώπης.

Οι νέες συνθήκες διαμορφώνονται όλο και περισσότερο προς όφελος των εταιρειών, στενεύοντας τα περιθώρια νομικού αντιλόγου. Έχει φανεί ωστόσο, πως μόνο όταν υπάρχει μαζική έμπρακτη κοινωνική αντίσταση και αλληλεγγύη μπορούν να ανατραπούν τα επιβαλλόμενα σχέδια. Όταν οι επιθέσεις είναι πολυμέτρες οφείλουμε να τις αντιμετωπίσουμε σφαιρικά. Ήρθε η ώρα, δηλαδή, της ανάδειξης μιας συζήτησης και δράσης, επικεντρωμένης γύρω από τα ενεργειακά ζητήματα, γενικευμένης, που θα υπερβαίνει τους τοπικούς περιορισμούς, που δεν θα εγκλωβίζεται στα διλήμματα που θέτουν όσοι βρίσκονται από πάνω.

Ήρθε ο καιρός να κάνουμε ριζική κριτική στις έτοιμες μασημένες λύσεις περί «πράσινης ανάπτυξης», που διατυπώνονται ως πανάκεια και δεν ακουμπούν τον πυρήνα του ζητήματος. Δεν

ακουμπούν το ερώτημα του **ποιος αποφασίζει** για τα έργα αυτά και αποκρύπτουν το πραγματικό πολιτικό ζήτημα. Την ανάγκη για **κοινωνική διαβούλευση**, και, το πιο σημαντικό, για **συλλογική απόφαση**. Δεν ακουμπούν το ζήτημα του ποιος διαχειρίζεται την ενέργεια, στο όνομα ποιων και με τι όφελος. Με εφόδιο την εμπειρία τοπικών κινημάτων, μαθαίνουμε από τα λάθη και συνεχίζουμε. Προτάσσουμε την άμεση δημοκρατία ως τρόπο οργάνωσης και συναπόφασης.

Βλέπουμε τέτοιες τοπικές επιθέσεις να γίνονται αφορμές συσπείρωσης ανθρώπων απ' όλη την κοινωνία. Να συνδέονται και να θέτουν ως σημείο αναφοράς την παγκόσμια κλίμακα. Να δημιουργούν δημόσιο χώρο διαβούλευσης και αυτόνομης δράσης ζωτικά. Άτομα από διαφορετικούς τόπους που συνταιριάζουν τους χρόνους τους και παρεμβαίνουν στις πόλεις τους, και πέρα απ' τα όρια αυτών, να γνωρίζουν και να συνδέονται με διαφορετικά κινήματα, να αγωνίζονται από κοινού, γνωρίζοντας πως ο αγώνας δεν αφορά μονάχα τον έναν τόπο ή τον άλλον, αλλά όλους τους τόπους μαζί.

Και είμαστε στην εποχή τέτοιων κινημάτων.

Σημειώσεις:

¹ Η Repsol έχει παρουσία σε 40 χώρες παγκοσμίως, κυρίως της Λατινικής Αμερικής, με αρκετές καταγγελίες για περιβαλλοντικά εγκλήματα σε βάρος της. Δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς της διαχείρισης υδρογονανθράκων, από την εξόρυξη, στη μεταφορά, στην επεξεργασία, στην πώληση.

Βλ. [εδώ](http://www.enlazandoalternativas.org/IMG/html/REPSOL_en.html) περισσότερα:

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20

** Η Τόνια Λέντζου μεγάλωσε στα Γιάννενα και είναι φοιτήτρια Φιλοσοφίας στο Παν/μιο Ιωαννίνων

Πέμπτη 22/11: Η Πρωτοβουλία Αθήνας ενάντια στις εξορύξεις υδρογονανθράκων στο πλαίσιο της ενημερωτικής της δραστηριότητας, οργανώνει: ανοιχτή εκδήλωση – συζήτηση, στις 20:00, στο αυτοδιαχειριζόμενο θέατρο ΕΜΠΡΟΣ, Ρήγα Παλαμήδη 5, Ψυρρή. Θα παρουσιαστούν οι μέχρι τώρα εξελίξεις στο πεδίο της έρευνας και της εξόρυξης υδρογονανθράκων, οι τρέχουσες επιδιώξεις κράτους και εταιρειών, ο ρόλος των κινημάτων αντίστασης, καθώς και η ιδιαίτερη δραστηριότητα της Πρωτοβουλίας Αθήνας ενάντια στις εξορύξεις υδρογονανθράκων.

Τετάρτη 28/11: Η ημερομηνία εκδίκασης στο ΣτΕ, της υπόθεσης εξορύξεων υδρογονανθράκων. Το κίνημα ενάντια στις εξορύξεις καλεί σε πανελλαδική ημέρα δράσης.